

Министерство образования, науки и молодежной политики РД
Государственное профессиональное образовательное бюджетное учреждение
«Республиканский профессионально-педагогический колледж №1»

Открытый урок на тему: «Синонимар. Омонимар. Антонимар»

Преподаватель:

Шабанова Эльнара Зубаиловна

Тарсуни кьил: «Синонимар. Омонимар. Антонимар».

Тарсуни мурад:

1. Чирвилерин рекъяй:
 - а) Синонимар. Омонимар. Антонимар темадай умуми чирвилер гун;
 - б) словарихъ галаз кIвалахиз чир хьун.
2. Гегъеншарунин рекъяй:
 - а) цIийи тема гегъеншарун;
3. Тербиядин рекъяй:
 - а) ЧIалан девлетлувал кьалурун;
 - б) дидедин чIал гегъеншарун.

Тарсуни жуьре: цIийи чирвилер гудай тарс.

Чирвилерин кьайда: групповой ва индивидуальный (кьилди -кьилди)

Методар: мецин, наглядно-иллюстрированный, са кьадар ахтармишунин.

Тадаракар:

карточкаяр, машгьулардай грамматика, интерактивный доска, шикилар, презентация, словарар, ктабар «Лезги чIал».

План:

- 1) Тарс тешкилун.
- 2) КІвалин кІвалах ахтармишун.
- 3) ЦІйи тарсунал элячІун.
- 4) Тарс мягъкемарун.
- 5) Тарс умумиламишун.
- 6) КІвалин кІвалах гун.
- 7) Къиметар эцигун ва мотивация гун.
- 8) Нетижаяр хкудун.

Тарсунин финиф:

I. Тарс тешкилун:

М: Къарагъ вири кІвачел.

- Салам Алейкум!

- Къенин чи тарс башламиш жедалди, ша кван за куън гуьгьуьл чирин:

- Куъ иниз кІелиз атанвани?

А: Эхъ!

М: Кугьулвал авани?

А: Ваъ!

М: Зегъмет чІугвадани?

А: Эхъ!

М: АкІ ятІа дикъетдивди яб гуз алахъа тарсарал!

М: ГъакІ ятІа, виридаз ацукъдай ихтиярни ава!

-Аферин, баркалла!

М: Исятда заз чи бубайрин мисалар рикІел хкиз кІанзава:

а) Гзаф чир хъайила, инсан къуватлу жеда.

б) Гафуни гаф хада, рахунри – чІал.

М: Чирвилерихъ къведай затІни авач. Гъавиляй зун къе цІийи тарсуникай чирвилер гуз алахъда, чІалан девлетлувал кез къалурда.

II. КІвалин кІвалах ахтармишун.

1. Карточкайрай кІвалах.

(3 студентди чкадал карточкайрай кІвалахзава).

2. Предложение синтаксисдин разбор авун.

М: За кез гафар гуда, куьне лазим тир эхирар акална, предложение туькІуьра ва кхьихъ.

Зи бубади вичиз зегъмет ,гъуьрмет, намус къазанмишна.

-Намус, зегъмет, зи, буба, гъуьрмет, къазанмишун.

3. Карточкаяр ахтармишун ва чирвилер ачухарун.

4. Михъи кхьинар.

Гъ гъ

КІ кІ

(и гьарфар кваз гафар туькІуьрун).

5. *Ша чна гила кІвалин кІвалах кЪугъунин кЪайдада ахтармишин.*

М: Балаяр, чи тарсуниз яб гуз са мугъман атанва. Гъеле ам сефил я, белки куь жавабри ам эхирдай шадарин!

КЪугъун-«Силис тухузва чирвилери»

1) **Чирвилери вацІ акъвазарда!**

- а) Чал вуч я?
- б) Лезги чІала шумуд наречие ва диалект ава?
- в) Лексика квез лугъуда?
- г) Лезги чІалан подгруппадик шумуд чІал акатзава ва гъибур я?

2) **Жуьреба-жуьре затІар.**

МискІалар гун:

- а) Имуча-муча, муч халича.

Ширин я шекер хъиз,
Туйкъуьлни я зегъер хъиз.

(Мез)

- б) Имуча-муча, муч халича.

Авахъда, авахъда, акъалтІдайди туш,
Гъикъван катайтІани галатдайди туш?

(ВацІ)

3) **Чантада авай кац.**

Точкайрин чкадал чтин баянар ганвай гафар кхьин.

- 1- ... чІижерин кІвал; (куьнуь)
- 2- ... гафарин кІватІал; (гафарган)
- 3- ... лапагрин сар твадай мукІратІ; (хитрес)
- 4- ... гъафтедин пуд лагъай югъ; (арбе)
- 5- ... чуру твадай чукІул; (уьлгуьч)

Жаваб: фур-гъун-чи.

4) **Сегънедин са чІук.**

Дуьм дуьз ва куьчуьрмишнавай манадин гафар.

-Я паб, зун меркездай исятда хтанва. Ана за зеке далу ава.

Герек хъайитІа чи душманрин суд-дуванни ийида.

- Я итим, ви далудин меркезда вуч ава, хизан сагъ хъайиди? Ва ам еке гъикІ хъана садлагъана?

- Ваъ, я руш, далу – им чир-хчир я.

5) Гафунин винел кІвалах.

Словардин кІвалах.

Баян – пояснение, разъяснение

Хитрес – ножницы для стрижки овец

Меркез – столица

Уьлгуьч – бритва

Белед – проводник

Сиясат – следствие

Сиягъат – путешествие

Силис – политика

6) Литературадай чирвилер рикІел хкун.

а) Фольклор вуч я?

б) Вучиз медин эсерриз традиционность хас я?

7) Чирвилин силис.

а) *Къизилдин цам – къизилдин гъилер.*

б) Инсандихъ ширин мез жеда.

За тІуър кърпуз пара ширинди тир.

в) Хътуъл намбаг хътин мес гъазурна заз дидеди.

Захъ галаз кІелзавай юлдаш хъуьтуъл кълхдин инсан я.

8) Логикадин суал

Бубайрин мисалда икІ кхъенва:

- Акьуллу хъухъ, буба хътин авам жемир!

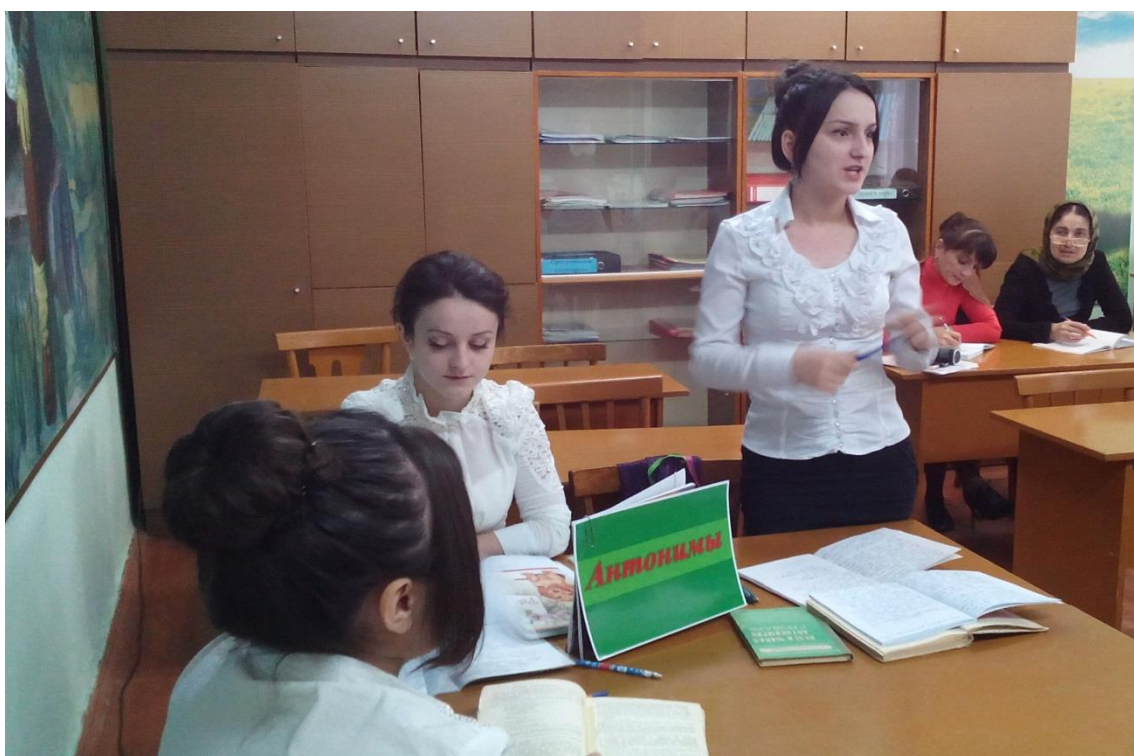
- Акьуллу хъухъ буба хътин, авам жемир.

Куь фикирдалди и кьве сад хътин предложенийра вуч тафаватлувал ава?

9) Фагъум ая!

Шикилда кълурнавай игитдин тІвар вуж я?

(Шарвили)

III. ЦІийи тарсунин гъавурда тун.

М: Аферин, балаяр! Ша чун гила цІийи тарсунал элячІин.

Сининимар.

Чараз-чараз кхъидай, амма манадиз мукъва гафариз синонимар лугъуда.

Иер – гуьзел, гуьрчег, тIарам, къешенг, милайим, гуьлубшан, абурлу, серес.

Начагъ – хенек, кевсуз, сагъсуз, нефинж, азарлу.

Омонимар.

Сад хъиз сивяй акъатзавай, сад хъиз кхъиззавай, амма чара-чара манаяр авай гафариз амонимар лугъуда.

Чиг – марф - тахъанвай, чурун тавунвай.

Къаз – къуш – экъечIнавай тум.

Антонимар.

Сад-масадаз акси тир къве гафуниз антонимар лугъуда.

Къуьд – гад, дуст – душман, эркек – диши, эрчи – чапла, фена – хтана.

IV. Ял ягъунин декъикъа.

Вири хъсан я, амма куън галат хъанва, ша чна са герен ял ягъин.
Атаханова Джансията са халкъдин мани лугъуда. Чна ялни яда ва
литературвни рикел хкида.

V. Тарс мягъкемарун.

- 1) Ктабдин винел кIвалах. (Цийи темадай тариф кIелун)
- 2) Тапшуругъ. (Хуралай)

Къугъун.

Гъар группадай 2-3 суал гузва.

Багъ – емишрин тарар авай чка, дем, къбир.

Гъил – кIвач, мел, иер – гуърчег, чил – цав, гъвечI- чIехи, югъ – йиф,.

Залан – къезил, агатун – къакъатун, чими – къайи.

3) Зарафат квай тапшуругъ.

1. ЦIал цIам вегъейла, вуч жеда?
2. Итимдин тIвар гъи дагъдал ала?
3. Емишрикай эцигнавай хуърер гъибур я?

4) «Кроссворд» хуралай таммарун.

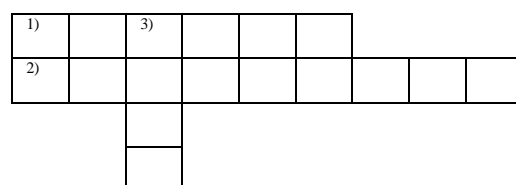
Гзафвилин къадарда авай существительныйр кхьин.

ЦарцІяй туз:

1. Кефи чІур хъайи инсандиз гьикІ лугьуда?
2. Шадвилин акси гаф гьим я?

Виняй тІуз:

1. Гьевес гафунин синоним лагь?

5) Гафарин диктант.

Фин, йис, ничхир, цІивинар, Инжи, гьейранвилер, вакъияяр, цуьквер, эвичІун, акъахун.

б) Яратмишунин кІвалах.

Релаксацїадин прием.

М: Им йисан гыи вахт я?

- Зул

- Ша, балаяр чна зулукай са гъвечІисочинениекхын, 3-4 предложенидалди.

VI. Тарс умумиламишун.

Балаяр, тарсунин сифте кыляй за куьн чи сефил мугьмандихъ галаз танишарнай. Ша килигин чун адан гуьлугьшар ачух хьанватІа.

- Къе чун тарсуна квекай рахана?

- Синонимар квез лугьуда?

- Омонимар квез лугьуда?

- Антонимар квез лугьуда?

- Чи мугьмандиз куь жавабар бегенмиш хьанва, гила ам хьуьрена.

VII. КІвалин кІвалахдин гъавурда тун.

§ 10 – 12 суьгьбетун

2 – тапшуругь 16-чин.

VIII. Тарсунай нетижаяр хкудун.

М: Килигин гила зун куь тарсунин гъавурда гыиКІ акьунватІа.

(рефлексиядин къайда)

Гъавурда гъатнач.	Гъавурда гъатна, амма шаклувал ава.	Виридан гъавурда гъатна.

IX. Аялриз кыметар эцигун.

Кыметар эцигун ва нетижаяр хкудун.

М: Къе квез виридаз аферин.

Тарс кутягъ хъана. Куьн сагърай!

